

Medic filantrop, primul clinician și autor al primului tratat de medicină internă din România

S-a născut în București, într-o zi de duminică, la 6 decembrie 1835, ca fiu al lui Lazăr (Lazaros) Kalinderoglu și frate cu Ioan (Iancu) Kalinderu. Datorită numelui de familie al tatălui său, care în limba turcă înseamnă fiul filosofului, se presupune că originea familiei ar avea rădăcini turcești (?!). Începe studiile preliminare, la început în România, le continuă în Franța, la Paris, unde termină liceul, iar în 1853 devine student la Facultatea de Medicină.

Aici a rămas impresionat și influențat în același timp de medicina experimentală a lui Claude Bernard și de teoria bacteriologică a lui Louis Pasteur. Dovedindu-și calitățile sale deosebite, este numit mai întâi medic extern în 1858, iar ca urmare a unui concurs, în 1863, este primit ca medic intern al spitalelor din Paris. Aici, ca urmare a activității sale excepționale este distins cu *Medaille des hopitaux*.

În anul 1870 își susține teza de doctorat cu tema *De la cephalotripsie intracraniene*, care a fost elogios apreciată și devine Doctor în Medicină și Chirurgie. Revine în același an 1870 în țară și este numit medic primar de boli interne la Spitalul Colentina. După aproape patru ani, în 1874, demisionează (nu se cunoaște adevăratul motiv) și îl găsim tot ca medic internist la Spitalul Brâncovenesc. Trebuie menționat faptul că, după susținerea tezei de doctorat (la Paris) și acordarea titlului de Membru corespondent al Academiei de Medicină din Paris, a devenit cu adevărat o personalitate în lumea medicală. Nu trec bine trei ani și fiind de acum cu o bogată experiență, este numit șef de serviciu la Spitalul Brâncovenesc, unde înființează Clinica Medicală.

INDEPENDENȚA
ROMÂNĂ
*Independența
prin Cultură*

Cu această ocazie, Nicolae Kalinderu a mărturisit că, de-a lungul a peste un deceniu și jumătate de practică medicală se simțise îndemnat să aprofundeze doctrinele cele mai avansate ale medicinei contemporane și să-și orienteze strădaniile pe linia înnoirilor preconizate de Claude Bernard, Louis Pasteur și Rudolf Virchow.

Cu amărăciune și regret însă a mărturisit că la București nu a avut posibilitatea de a se iniția în tehnicile revoluționare ale bacteriologiei. Trecuseră zece ani de când era la Spitalul Brâncovenesc și la 5 martie 1887, Parlamentul a adoptat o lege prin care s-au creat trei noi catedre la Facultatea de Medicină din București, pentru care au fost numiți a le conduce: Victor Babeș, Gheorghe Asachi și Nicolae Kalinderu. Victor Babeș, deși se născuse la Viena și făcuse cursurile ca bursier al statului român, era tânăr savant de 32 de ani recunoscut în cercurile științifice internaționale, căci publicase deja la Paris, împreună cu Andre Victor Corni, primul tratat complet de bacteriologie din lume, iar la solicitarea de a onora conducerea unei catedre nou înființate, era profesor de histopatologie la

Facultatea de Medicină din Budapesta; un pionier al studiilor microbiologice.

Legat de acest eveniment, în revista Știință și tehnică din 1987, deci la centenar, doctorul Gheorghe Brătescu publică articolul 1887, an de cotitură în medicina românească, unde printre altele consemnează: Profesorii de școală veche, sclavi ai rutinei și incapabili să se acomodeze cu avalanșa de inovații din științele medico-biologice, nu vedeau cu ochi buni sosirea unor redutabili concurenți, drept care au manevrat din umbră împotriva votării legii din martie 1887. Din fericire, forurile statale se convinseseră de importanța modernizării sistemului de învățământ medical și a stimulării unor activități științifice medicale care răspundeau necesităților sănătății publice.

Ministrul Cultelor și Instrucțiunii, Dim. A. Sturdza, l-a vizitat personal pe Victor Babeș la Budapesta pentru a-i da asigurări că va găsi la București condiții de lucru superioare celor care i s-ar fi oferit în altă parte. Pare de necrezut astăzi, când promisiunile pe care le fac guvernării noastre rămân vorben vânt, căci atunci autoritățile s-au ținut de cuvânt, și la 28 aprilie 1887, Parlamentul a adoptat legea prin care s-a înființat Institutul de Bacteriologie. Victor Babeș, întradevăr s-a dovedit un adevărat savant patriot și om de acțiune, fiindcă în mai 1888 a început să producă în secția antirabică a institutului primele vaccinuri împotriva turbării, după metoda lui Luis Pasteur.

Atunci, Centrul Antirabic din București a devenit al treilea din lume, după cele de la Paris și Odessa. Prin comparație, astăzi la noi în țară, parcă totul merge spre distrugere... Dar până când?

Conducerea celei de-a doua catedre a fost încredințată doctorului Gheorghe Asachi, anatomist și chirurg, care de doi ani aproape, era profesor asociat de anatomie la Facultatea de Medicină din Lille (Franța) și se preocupase de multiple cercetări, cu privire la regenerarea fibrelor nervoase secționare, prin care a reușit o deschidere largă în chirurgie. În acest timp, Nicolae Kalinderu, a pus bazele unei metodologii clinice bazată pe utilizarea sistematică a laboratoarelor de anatomie patologică, fiziopatologie și chimie. Istoria medicinei românești îl menționează în mod deosebit pe doctorul Nicolae Kalinderu, situându-l astfel printre cei mai mari clinicieni interniști, fiind cel care a adus elemente noi în clinica medicală românească, printr-o orientare histopatologică și

fiziopatologică.

El a fost primul clinician cercetător din România și primul clinician care a înființat un laborator în cadrul clinicii sale. A efectuat cercetări remarcabile asupra pleureziei purulente, a intoxicațiilor cu cosmetice pe bază de plumb, a variațiilor cantitative ale globulelor roșii în paludism, meningitei tuberculoase la adulți, leziunilor tuberculoase cu porți de intrare pentru diverse afecțiuni etc. Împreună cu Victor Babeș a inițiat studii care au avut o influență determinantă în domeniile histologiei, microbiologiei, diagnosticului și epidemiologiei leprei. A reușit astfel să inițieze o serie de măsuri care aveau ca scop combaterea acestei boli necruțătoare (lepra). Nenumărate lucrări

științifice, pe care le-a inițiat și dezvoltat, au devenit cunoscute în lumea medicală internațională, motiv pentru care Victor Babeș, l-a considerat primul internist român ale cărui lucrări au fost cunoscute peste hotarele țării.

De altfel, împreună, au avut o colaborare cum rar se poate întâlni ajungând astfel, ca, datorită elaborării a o serie de măsuri practice pentru combaterea leprei să înființeze la Răchitoasa (jud. Galați) izolatorul (leprozeria). Într-o lucrare deosebită, apărută în 1887 și tipărită la Tipo-Litografia Eduard Wiegand din București, când era conducătorul catedrei amintite de la Spitalul Brâncovenesc, el își expune foarte concret și convingător concepția sa despre clinică și raportul său cu patologia.

El afirmă: clinicianului îi sunt necesare cunoștințe de anatomie patologică, fiziologie, fizică, chimie, patologie experimentală, igienă și materia medicală. În colaborare tot cu Victor Babeș prezintă în 1889 la Academia de Medicină din Paris, lucrarea *Leziunile nervoase centrale din boala Addison* și care va fi publicat în revistele *Progresul medical Român* și *Analele Institutului de patologie și bacteriologie*. Prin această comunicare autorii au pus în evidență o serie de leziuni ale măduvei spinării în boala Addison, explicând în același timp simptomele bolii ca fiind determinate de aceste leziuni. Tot împreună cu Victor Babeș prezintă cazul sarcomului cutanat pigmentar multiplu idiopatic.

În această lucrare ei ajung la concluzia că punctul de plecare al tumorii este reprezentat de vasele sanguine. Această lucrare, împreună cu memoriul privind leziunile leprei au impresionat lumea medicală, motiv pentru care Academia de Medicină din Paris l-a primit membru corespondent. O altă lucrare definitivată, tot în colaborare cu Victor Babeș și prezentată la primul Congres de Dermatologie și Siligrafie de la Paris din 1889, însoțită de un atlas cuprinzând 31 de planșe reprezentând cazurile studiate, împreună cu preparatele microscopice care pun în evidență bacilii, a avut un ecou neașteptat și publicat în revista *La Roumanie Medical*, având aprecieri deosebit de elogiante în toată lumea. În colaborare cu A. V. Cornil, lucrarea *Le bacteries*, a fost publicată tot la Paris și reprezintă o largă sinteză a tuturor cunoștințelor de bacteriologie a bolilor infecțioase și care a inclus cea mai mare parte a contribuțiilor sale la studiul leprei, a fost considerată și recunoscută ca primul tratat de bacteriologie din lume; chiar dacă anterior mai apăruse (vezi precizarea făcută mai înainte), tratatul de bacteriologie, tot la Paris al lui Victor Babeș și A. V. Cornil.

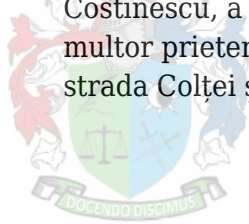

Cu toată dăruirea sa fără rezerve pentru medicină el a fost un împătimit iubitor al artei, editor și colaborator la revistele medicale de specialitate, precum *Archives des sciences médicales*, *România medicală*, *Analele Institutului de bacteriologie și patologie* din București, *Buletinul Societății de medicină* din București, *Progresul medical român* ș.a. Împreună cu

fratele său Ioan Kalinderu, care era administrator al Domeniilor Coroanei Regale și membru al Academiei Române a cumpărat mai multe tablouri și antichități care au făcut parte apoi din Muzeul de artă al României. În timpul ocupației germane din Primul Război Mondial, multe dintre operele de artă au fost transportate odată cu tezaurul României, la Moscova. Clădirea care adăpostea această colecție Kalinderu dar și multe obiecte de artă au avut de suferit ca urmare a bombardamentelor germane (după cum relatează în iunie 1947 ziarul Universul).

În același an, profesorul George Oprescu scria: nici unul din muzeele statului, nici chiar cel național de la Șosea, n-a fost mai crunt lovit de bombardamente ca Muzeul Kalinderu. Ulterior Muzeul Kalinderu a fost desființat, pentru că în 2002, vechea clădire a Muzeului să intre în patrimoniul Muzeului Național de Artă. La 16 aprilie 1902, la doar 66 de ani, după o grea suferință, cel care a fost academicianul (fusesse primit membru corespondent al Academiei Române la 20 martie 1890) profesorul-doctor în medicină Nicolae Kalinderu a încetat din viață la moșia sa de la Ciulnița, jud. Argeș și a fost înmormântat cu onoruri militare la cimitirul Bellu din București. Dar iată cum presa din acele vremuri a relatat ceremonia de a conduce pe cel care a fost N. Kalinderu, pe ultimul său drum: Corpul a ajuns în biserica zidită de părintele doctorului Kalinderu, era acoperit de coroane și flori. La orele două, biserica și curtea erau pline de lume.

În biserică, pe lângă familia decedatului doctor Kalinderu, se aflau doamna Olga Mavrogheni, doamnă de onoare a Majestății sale Regina și doamna Zoe Râmnicăneanu, doamnă de onoare a Alteței sale Principesa Maria. În curtea bisericii erau două care pe care erau așezate coroane. Printre acestea se observa coroana trimisă de M. S. Regele, o coroană trimisă de domnul Take Ionescu, cea a medicilor Spitalului Brâncovenesc, a familiei N. N. Kalinderu, a clubului Tinerimea, a familiei Costinescu, a domnului Șuțu, a domnului M. Pherekyde, a foștilor interni ai spitalului din Paris și a multor prieteni și colaboratori. (...) La orele patru cortegiul funebru s-a pus în mișcare, străbătând strada Colței și Bulevardul Academiei.

ROMÂNĂ

*Independența
prin Cultură*

Oaspeți olandezi în București

(Foto «Oglinda Lumii»)

Grupul de oaspeți sosiți în România fotografiați pe când vizitau Muzeul Kalinderu din București.

La Universitate au vorbit domnul dr. Bușilă din partea medicilor spitalului Colțea și domnul Stromingher, președintele Societății Junimea studioasă medicală, ambii arătând meritele defunctului, care a fost acest ilustru bărbat al țării. (...) Cortegiul a ajuns la cimitirul Bellu la orele cinci și jumătate (17:30) și s-a oficiat o scurtă rugăciune de toți preoții prezenți, iar corpul defunctului a fost depus în locul de veci, concomitent cu onorurile militare, pe care le făcea armata. Doctorul Kalinderu, spirit enciclopedist, este considerat primul scriitor medical român, care prin materialele sale a intrat în corpul scriitorilor medicali internaționali, publicând nenumărate lucrări originale din care mai mult de jumătate în limba franceză și germană, contribuind astfel la progresul internațional al științelor medicale.

Prof. Univ. Dr. Gheorghe Țiclete